

Buda-Eörsön

(A Wendler család feljegyzései III. rész)

A Wendler család krónikájáról szóló sorozatunk első részében a krónika történeti adatait főleg 1850-től idéztük fel, majd a múlt hónapban a kőhegyi kápolnáról írtunk, megemlítve a Mária szobor megmentését. Most néhány emlékezésre méltó eseményt idézünk fel a Wendler család feljegyzéseiből.

A Wendler-krónika szerint az 1863-as év forró nyarat hozott és nagy szárazságot. Egyes megyékben semmi termés nem nőtt. A budaörsiek is úgy elgyengültek a forróságtól, hogy kevés termésüket csak éjszaka tudták összegyűjteni. A rá következő 1864-es esztendőben villám sújtotta Johann Albecker házát, mely le is égett. 1874-ben Ferenc József császár és király utazott át Budaörsön, hogy az Alcsuton rendezett hadgyakorlaton részt vegyen, majd 1889 januárjában missziós lelkigyakorlatot tartottak a falu híveinek. 1900-ban az új évszázadot a budaörsiek éjszakai istentisztelettel köszöntötték, az összes harang megkondukt az új évszázad tiszteletére. A Kőhegyről, Wendlerék megszólaltatták a kis mozsárágyúkat, ez a díszlövés ezután is kísérte valamennyi jeles budaörsi eseményt. A derék krónikaírók a plébános engedélyével összeszámolták az anyakönyvekből, hogy 1800-tól 1900-ig 16 ezer 851 polgár született, meghaltak 12 057-en, 3019 házasságot kötöttek. Így könnyen kiszámíthatjuk, hogy családonként 3-4 gyereket neveltek fel derék eleink.

1902. október 6-án leégett a falu nagy istállója, a tűz három napon át elolthatatlanul lángolt. Az 1904-es év emlékét egy Budaörsön szokatlan esemény, egy általános sztrájk őrzi. Mivel a vasutasok is csatlakoztak a mozgalomhoz, a vagonokban szállított marhák is elpusztultak a szomjúságtól. Ez év szeptember 14-én szentelték be az új temetőt. Az első polgár, aki ott örök nyugalomra lelt, a 24 éves Stefan Elsässer volt, szeptember 24-én temették el.

1905-ben alakult meg a mai formájában is működő katolikus egyházközségi képviselő testület. Ugyanebben az évben szentelték fel az új katolikus fiúiskola épületét, hosszas harcok előzték meg felépítését, mivel az állami elemi létesítését a budaörsiek nem fogadták el, ragaszkodtak a saját tulajdonukat képező épülethez. 1906-ban adták férjhez az első Mária-lányt, akit a Vincés nővérek neveltek a házas életre, neve Theresia Wenzl volt. Ekkor vándoroltak ki először budaörsiek Amerikába, és ez év február 17-én Kaspar Daxhammer háza égett le. A falu polgárai még nem tudhatták, hogy két év múlva az I. világháború világégése a férfiak sokaságát kergeti a harcterekre, majd a halálba. Most még az volt a falu lakosainak jelentős élménye, hogy ezután a falu nevét hivatalosan is Budaörsnek írják. Eddig a „Buda-Eörs” névalak volt használatban.

Dr. Kovács József László

Ki volt Helly József?

A februári számunkban megjelent életrajzi adatokat Herendi Jakabné Annus néni egészítette ki. Ő úgy emlékszik Helly Józsefre, hogy életvidám, szorgalmas ember volt. Éjjel gyakran kártyázott, de reggel időben felkelt és ment a szőlőbe a munkáját végezni. Első felesége Reinhardt Mária volt, majd amikor özvegységre jutott Mayer Katalint vette feleségül. Mint sok sorstársát, őt is kitelepítették, majd 90 éves korában Wertheimben (Németországban) halt meg. Egy fia ma is ott él, a másik Franciaországban.

s. k.